

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szeroko o RLKS w Brukseli

Notatka z konferencji *CLLD Post 2020: Local Action in a Changing World* w dniach 3-4 grudnia 2019 r. w Brukseli

FARNET to sieć zrzeszająca strony zaangażowane we wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR). Sieć ta zrzesza rybackie lokalne grupy działania, instytucje zarządzające, obywateli i ekspertów z całej Unii Europejskiej.

W dniach 3-4 grudnia 2019 r. FARNET zorganizował w Brukseli konferencję „*CLLD Post 2020: Local Action in a Changing World*” (RLKS po roku 2020: lokalne działania w zmieniającym się świecie), w której polskie lokalne grupy działania (LGD) reprezentowane były przez: Piotra Sadłochę (Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej), Gabrielę Wróbel (LGD Ziemia Łąducka), Renatę Gardoń-Kubacką (LGD Blisko Krakowa), Michała Marciniaka (LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice), Edwarda Trojanowskiego (LGD Zalew Zegrzyński).

Konferencja była ważnym wydarzeniem pokazującym, jak tysiące obywateli z powodzeniem korzystają z podejścia oddolnego w celu zrównoważonego rozwoju na ich obszarach.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

450 uczestników, w tym LGD-y, beneficjenci projektów, przedstawiciele administracji różnego szczebla, decydenci i eksperci z różnych dziedzin, zgromadzili się, aby zastanowić się nad tym, jak RLKS ma i może nadal wspierać lokalne działania w świecie w okresie transformacji, promując bardziej zrównoważone środowiskowo i ekonomicznie i integracyjnie społeczności. Podczas konferencji również beneficjenci ostateczni działań Lokalnych Grup Działania oraz Rybackich Grup Działania dzielili się swoimi doświadczeniami zarówno z przebiegu projektów jak i korzyści i dalszych losów po zakończeniu projektów.

Konferencja rozpoczęła się wystąpieniem Daciana Cioloșa, eurodeputowanego, który w swoim wystąpieniu pokazał, że RLKS jest nie tylko programem napędzającym rozwój lokalny ale stanowi czynnik wpływający na rozwój demokracji lokalnej. Jest to możliwe dlatego, że dzięki temu programowi Europa może być bliżej obywateli. Osiągnięcie takiego skutku będzie możliwe tylko wtedy, gdy RLKS zostanie uproszczony, zrozumiały i czytelny dla społeczności, która z niego korzysta. Wdrożenie uproszczonego RLKS spowoduje, że Europa zyska „ludzką twarz”, nie będzie programem zrozumiałym tylko dla urzędników, ale będzie przyjazny do wdrażania przez ludzi, którzy z niego korzystają i budują z jego pomocą więzi społeczne, integrują się i rozwijają. Wyzwanie dla komisji i wszystkich osób pracujących nad programem jest stworzenie podejścia holistycznego, a nie sektorowego, gdyż to zapewni RLKS sukces.

Kolejne wystąpienia pokazały jak wdrażanie projektów zmienia lokalne społeczności i pozwala osiągnąć sukces:

- Kristjan Sigurdarson - Destination Falkenberg, Szwecja – przedstawiła projekt polegający na organizacji 2 dniowego festiwalu kulinarnego. Z pozoru prosty projekt finalnie okazał się sukcesem, ponieważ lokalni przedsiębiorcy nawiązali kontakty i rozpoczęli współpracę, zbudowali partnerstwo, które stanowi samą istotę LEADERa. Wartością dodaną było stworzenie produktu sieciowego. W chwili obecnej na festiwal przyjeżdża wielu turystów i stanowi on również czynnik rozwoju samej miejscowości Falkenberg;
- Daniela Rejlová z LGD Hradecký venkov – przedstawiła projekt realizowany w Czechach, finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF). Beneficjentami projektu była młodzież z domu dziecka, której umożliwiono odbycie szkoleń przygotowujących do pracy zawodowej. Młodzież ta nie miałaby okazji skorzystać z możliwości zdobycia wiedzy i praktyk, gdyby nie projekt. Słuchając wypowiedzi, wszyscy przekonaliśmy się jak ważne społecznie i etycznie jest realizowanie takich projektów – pozwalają one usamodzielnic się, zdobyć zawód i rozpocząć godne życie młodzieży, która w innej sytuacji mogłaby nie mieć takich możliwości;
- Frédéric Lehuby – z Enerterre Association we Francji omówił projekt związany z termomodernizacją domów osób starszych i ubogich, których nie stać na opłacanie wysokich rachunków za energię. W realizację projektu zaangażowana była społeczność lokalna, mieszkańcy wzajemnie pomagali sobie przy prowadzonych pracach budowlanych. Do ocieplenia domów wykorzystano lokalne materiały. Wyremontowane zostało 90 domów, w których mieszka 145 osób. W ramach dofinansowania Programu Erasmusa powstała również strona internetowa, informująca o projekcie. W wyniku realizacji projektu osiągnięto nie tylko efekt ekonomiczny ale przede wszystkim lokalna społeczność zintegrowała się i ludzie, którzy wcześniej czuli się wykluczeni ze względu na swoją sytuację ekonomiczną oraz wiek, otrzymali wsparcie od społeczności, w której żyją. Projekt został nagrodzony w konkursie *Rural Inspiration Awards* w kategorii włączenie społeczne. Więcej informacji o projekcie pod linkiem: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/enerterre-fighting-against-energy-poverty_en

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kolejne wystąpienie pokazało jeszcze inny wymiar korzyści jakie daje całościowe podejście do wdrażania RLKS. Radim Sršen, członek Komitetu Regionów zwrócił uwagę na to, jak ważne jest w obecnym czasie podejmowanie wszelkich działań, które przybliżą Europę zwykłym obywatelom. Projekty miękkie realizowane w ramach ESF stanowią uzupełnienie projektów infrastrukturalnych, co pozwala na holistyczne, systemowe podejście do RLKS, zwłaszcza w dobie wzrastającego nacjonalizmu w krajach członkowskich.

Po zakończeniu części ogólnej, która odbywała się na Sali audytoryjnej, rozpoczął się kolejny blok polegający na zaznajomieniu uczestników konferencji z projektami wspieranymi z funduszy RLKS. Ta część konferencji zorganizowana została jako wystawa, gdzie w boksach wystawowych zostało zaprezentowanych 40 projektów z krajów członkowskich. Realizatorzy projektów opowiadali o projektach, pokazywali ich rezultaty i produkty, mówili jakie były problemy i dlaczego udało się osiągnąć sukces, jak wyglądał budżet projektu. W wielu przypadkach uczestnicy konferencji zapoznający się ze zrealizowanymi projektami mieli okazję skosztować lokalnych produktów, które są sprzedawane w nowo powstałych sklepach stacjonarnych i internetowych, których udziałowcami są członkowie lokalnej społeczności.

Wszyscy uczestnicy konferencji otrzymali po 4 nakrętki w różnych kolorach, które miały posłużyć do głosowania na najlepsze ich zdaniem projekty prezentowane na wystawie w 4 kategoriach:

- najlepszy projekt wzmacniający lokalną gospodarkę,
- najlepszy projekt budujący kapitał społeczny,
- najlepszy projekt wspierający ekologię,
- najlepszy projekt ukazujący oddolne podejście RLKS.

Jednym z projektów, które były interesujące z punktu widzenia zarówno ekonomicznego jak i organizacyjnego, był projekt LGD Tiges et Chavees z Belgii, który polegał na edukacji właścicieli niewielkich, prywatnych lasów jak powinna być prowadzona gospodarka leśna oraz jak z korzyścią w ramach tej aktywności osiągać przychody z niewielkiego arealu lasu. Ponadto w ramach projektu lokalni właściciele niewielkich obszarów leśnych nawiązywali współpracę handlową, która była

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

korzystna zarówno z punktu widzenia ekologicznego jak i przychodowego. Właściciele niewielkich obszarów leśnych mogli sprzedawać przedsiębiorcom z branży drzewnej drzewa rosnące w ich lesie. Drzewa były wyceniane na miejscu w lesie i po uzgodnieniu ceny to kupujący zajmował się wycinką oraz przetransportowaniem ściętych drzew do dalszej obróbki. Tym samym lokalni rolnicy nie mieli potrzeby ponoszenia dodatkowych kosztów na zakup sprzętu, transport oraz samą wycinkę drzew. W projekcie uczestniczyło 55 właścicieli niewielkich obszarów leśnych, odbyło się 45 „wizyt diagnostycznych”. Projekt został nagrodzony w konkursie *Rural Inspiration Awards* w kategorii LEADER. Więcej informacji o projekcie pod linkiem: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/tiges-et-chavees-sustainable-management-private-forests_en

W ramach wystawy oglądaliśmy również projekty realizowane w Polsce:

- Kluby młodzieżowe Happy Frog (realizowany przez Happy Frog Michał Raczyński na obszarze Stowarzyszenia „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk” z woj. kujawsko-pomorskiego) – projekt przeznaczony dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem, osób z grup defaworyzowanych. W ramach projektu oferowano zorganizowaną opiekę wychowawczą, integrację przez zabawę, umożliwienie rozwoju talentów i zainteresowań, podniesienie samodzielności życiowej, możliwość nabycia nowych umiejętności w zakresie ról społecznych i rozwój postaw społecznych. Klubowicze mieli również zapewnioną pomoc coacha, psychologa i innych specjalistów.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

- Projekt „Edukacja dla Doliny Baryczy” realizowany przez Stowarzyszenie Partnerstwo dla Doliny Baryczy miał na celu kształtowanie świadomości i wzrost wiedzy o obszarze Doliny Baryczy, promocję walorów obszaru wśród turystów, mieszkańców, wzmocnienie tożsamości lokalnej, inicjowanie interdyscyplinarnego charakteru edukacji dla obszaru Doliny Baryczy, wspieranie innowacyjnych, kreatywnych oraz systemowych rozwiązań na rzecz edukacji o obszarze oraz nawiązanie współpracy trójsektorowej (podmiotów publicznych, społecznych i gospodarczych) na rzecz edukacji dla zachowania specyfiki obszaru Doliny Baryczy. Projekt był realizowany od 2013 roku. W projekcie brało udział 58 szkół różnych poziomów oraz 27 organizacji (NGO, publicznych oraz biznesowych).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

- Operacja własna LGD Partnerstwo Północnej Jury z woj. śląskiego „Z komputerem za Pan Brat” – warsztaty komputerowe dla osób 50+ wykluczonych cyfrowo. Projekt, dzięki oddolności autorskiej realizacji, a także samej grupy docelowej, spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników konferencji. Edukacja cyfrowa, w szczególności seniorów, na obszarach wiejskich to temat ciągle żywy, wymagający konkretnych działań, pozwalających na podniesienie jakości życia tych mieszkańców. Potrzeba realizacji szkoleń, dzięki którym seniorzy nabywają podstawowe kompetencje cyfrowe, a jednocześnie przełamują swoje bariery i lęki związane z obsługą komputerów, są na obszarach wiejskich znaczne. Na stoisku można było obejrzeć film prezentujący opinie uczestników na temat ich uczestnictwa w warsztatach komputerowych dla osób 50+:
<https://www.facebook.com/ppjanow/videos/1435335769953906/>
Projekt został finalistą w konkursie *Rural Inspiration Awards* w kategorii włączenie społeczne. Więcej informacji o projekcie pod linkiem: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/workshops-combat-digital-exclusion-rural-areas_en

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Niestety żadnemu z polskich projektów nie udało się wygrać współzawodnictwa w głosowaniu na najlepszy przykład.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się wizją co dalej do roku 2030. Przedstawiciele lokalnych grup działania oraz rybackich grup działania przedstawili swoje plany i spostrzeżenia na temat przyszłości lokalnych społeczności. W swoim wystąpieniu Eva Jilken, ze szwedzkiej grupy działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich wykazała, że **wspieranie przedsiębiorców jest kluczem do rewitalizacji wsi**. Zwróciła uwagę na wagę społecznego partnerstwa w zakresie współdziałania na obszarze społecznym, gospodarczym (przedsiębiorczości) oraz wiedzy. Pokazała na przykładzie jak ważna jest współpraca łącząca społeczeństwo, prywatne firmy, organizacje wiedzy i organizacje NGO oraz jak ważne jest by młodzi i przedsiębiorczy ludzie osiedlali się na terenach wiejskich i byli częścią i motorem lokalnego rozwoju społecznego i ekonomicznego.

Immaculada Torres z hiszpańskiej grupy działania ds. rybaków powiedziała, że w ramach swojej działalności dali młodym rybakom nowe możliwości w ramach których udało się rozwiązać niektóre lokalne problemy związane z niezrównoważonymi modelami produkcji, opowiedziała o tym jak udało się zmienić ten model na zrównoważony, umożliwiając rozwój lokalny.

Rui Franco z portugalskiej grupy akcji miejskiej w swojej wypowiedzi wskazał na wagę problemów społecznych, a zwłaszcza ubóstwa. Wykazał jak ważne jest skupienie się na przyczynach ubóstwa zwłaszcza na poziomie lokalnym, tam gdzie można realnie przeciwdziałać powstawaniu biedy. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność pozwala na postęp i powstawanie „mądrej demokracji” a to prowadzi do tworzenia Europy w której obywatele czują się odpowiedzialni i uprawnieni do poszukiwania i wdrażania rozwiązań spełniających ich potrzeby. To powinno być głównym celem.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Sesję zamknęła Pani Clara Aguilera – członek Parlamentu Europejskiego, która podkreśliła potrzebę posiadania odpowiednich narzędzi i środków żeby można było kontynuować rozpoczęte działania, które przynoszą tak dobre rezultaty. Stwierdziła też, że droga RLKS jest właściwa i trzeba ją rozwijać.

Po zakończeniu wystąpień na Sali audytornej uczestnicy konferencji rozeszli się do wyznaczonych sal, gdzie uczestniczyli w warsztatach tematycznych. Warsztaty dotyczyły między innymi tematyki odnawialnej energii i włączenia społecznego. Podczas warsztatów mieliśmy okazję wymieniać doświadczenia oraz poznawać problemy z obszarów innych grup działania, jak również szukać wspólnie rozwiązań, które będą przydatne w dalszej pracy lokalnych grup działania.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Podczas konferencji pokazano film Komisji Europejskiej prezentujący przykłady z różnych krajów w jaki sposób inicjatywa UE na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność umożliwia lokalnym mieszkańcom poprawę ich życia i obszarów. Podejście Unii Europejskiej w zakresie rozwoju lokalnego daje mieszkańcom głos i narzędzia, dzięki którym można naprawdę coś zmienić. Film dostępny jest pod linkiem: <https://youtu.be/2KIIWAohpUY>.

Konferencja umożliwiła nie tylko nawiązanie nowych znajomości ale przede wszystkim wymianę informacji i doświadczeń nie tylko w zakresie prowadzonych projektów ale również funkcjonowania innych lokalnych grup działania jak i problemów z jakimi się borykają podczas swojej pracy operacyjnej. Takie wydarzenia są nieocenionym źródłem uzyskiwania wiedzy i nierzadko nawiązywania współpracy pomiędzy lokalnymi grupami działania, co ma szansę skutkować realizacją projektów partnerskich.

Notatkę sporządzili: Gabriela Wróbel z LGD Ziemia Łańcucka, Renata Gardoń-Kubacka z LGD Blisko Krakowa oraz Piotr Sadłocha ze Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej. Tłumaczenia stosowanych przez prelegentów pojęć i tytułów projektów zostały dokonane przez autorów notatki.

Udział Pani Gabrieli Wróbel, Pani Renaty Gardoń-Kubackiej, Pana Piotra Sadłochy, Pana Edwarda Trojanowskiego oraz Pana Michała Marciniaka w spotkaniu współfinansowany był ze środków Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

